

LUDVIG NORMAN
1831–1885

Sorgmarsch
Funeral March

Opus 46

Källkritisk utgåva av/Critical edition by Cristian Marina

Levande Musikarv och Kungl. Musikaliska akademien

Syftet med Levande Musikarv är att tillgängliggöra den dolda svenska musikskatten och göra den till en självklar del av dagens repertoar och forskning. Detta sker genom notutgåvor av musik som inte längre är skyddad av upphovsrätten, samt texter om tonsättarna och deras verk. Texerna publiceras i projektets databas på internet, liksom fritt nedladdningsbara notutgåvor. Huvudman är Kungl. Musikaliska akademien i samarbete med Musik- och teaterbiblioteket och Svensk Musik.

Kungl. Musikaliska akademien grundades 1771 av Gustav III med ändamålet att främja tonkonsten och musiklivet i Sverige. Numera är akademien en fristående institution som förenar tradition med ett aktivt engagemang i dagens och morgondagens musikliv.

Swedish Musical Heritage and The Royal Swedish Academy of Music

The purpose of Swedish Musical Heritage is to make accessible forgotten gems of Swedish music and make them a natural feature of the contemporary repertoire and musicology. This it does through editions of sheet music that is no longer protected by copyright, and texts about the composers and their works. This material is available in the project's online database, where the sheet music can be freely downloaded. The project is run under the auspices of the Royal Swedish Academy of Music in association with the Music and Theatre Library of Sweden and Svensk Musik.

The Royal Swedish Academy of Music was founded in 1771 by King Gustav III in order to promote the composition and performance of music in Sweden. Today, the academy is an autonomous institution that combines tradition with active engagement in the contemporary and future music scene.

www.levandemusikarv.se

Huvudredaktör/Editor-in-chief: Anders Wiklund
Notgrafisk redaktör/Score layout editor: Anders Högstedt
Textredaktör/Text editor: Erik Wallrup

Levande Musikarv/Swedish Musical Heritage
Kungl. Musikaliska akademien/The Royal Swedish Academy of Music
Utgåva nr 573/Edition no. 573
2015
Notbild/Score: Public domain. Texter/Texts: © Levande Musikarv
ISMN 979-0-66166-205-1

Levande Musikarv finansieras med medel från/Published with financial support from Kungl. Musikaliska akademien, Kungl. Vitterhetsakademien, Marcus och Amalia Wallenbergs Stiftelse, Statens Musikverk, Riksbankens Jubileumsfond, Svenska Litteratursällskapet i Finland och Kulturdepartementet.
Samarbetspartners/Partners: Musik- och teaterbiblioteket, Svensk Musik och Sveriges Radio.

Orkesterbesättning/Orchestra

Flauto I, II

Oboe I, II

Clarinetto I, II, III in B

Fagotto I, II

Corno I, II in Es

Corno I, II in B basso

Tromba I, II in Es

Trombone I, II, III

Timpani

Tamtam

Violini I

Violini II

Viole

Violoncelli

Contrabassi

Till August Södermans minne

Sorgmarsch

Op. 46

Ludvig Norman
(1831-1885)

Tempo di Marcia Funebre

2 Flauti

2 Oboi

3 Clarinetti in B

2 Fagotti

2 Corni in Es

2 Corni in B basso

2 Trombe in Es

Trombone Alto

Trombone Tenore

Trombone Basso

Timpani B. F.

Tamtam

Violini I

Violini II

Viole

Violoncelli

Bassi

Tempo di Marcia Funebre

Op. 46

Ludvig Norman
(1831-1885)

Till August Södermans minne

Sorgmarsch

pp

ten.

pizz.

pp

arco

pizz.

arco

pizz.

pp

6

Fl.

Ob.

Cl. (B)

Fag.

Cor. (Es)

Cor. (B basso)

Tr. (Es)

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

Tt.

Vl. I

Vl. II

Vle

Vc.

Bassi

cantabile

a 2

mf

a 2

cantabile

I.II. *a 2*

mf

p

mf

a 2

mf

mf *quasi p*

mf *quasi p*

mf *quasi p*

mf

p

mf

pizz.

pizz.

12

Fl.

Ob.

Cl. (B)

Fag.

Cor. (Es)

Cor. (B basso)

Tr. (Es)

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

Tt.

Vl. I

Vl. II

Vle

Vc.

Bassi

sf > p

sf >

a 2

mf

sf > p

mf

ten.

ten.

sf >

ten.

ten.

sf > p

sf >

ten.

ten.

sf > p

fp

p

p

17

Fl.

Ob.

Cl. (B)

Fag.

Cor. (Es) I. *mf* *sf*

Cor. (B basso)

Tr. (Es) *f* *sf* *sfz*

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B. *ffz*

Tim. *f*

Tt.

Vi. I *con espressione* *mf* *sf* *sf* *f*

Vi. II *mf* *sf* [divise] *sf*

Vle. *mf* *sf* *sf*

Vc. *mf* arco divisi *sf* *sf*

Bassi *mf* *sf* *f*

27

Fl.

Ob.

Cl. (B)

Fag.

Cor. (Es)

Cor. (B basso)

Tr. (Es)

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

Tt.

Vl. I

Vl. II

Vle

Vc.

Bassi

I. *< fz > p*

ten.

fz *p*

fz *p*

a 2

fz *p*

I. *mf < sf > p*

p

ten.

fz *p*

fz *p*

33

Fl.

Ob.

Cl. (B)

Fag.

Cor. (Es)

Cor. (B basso)

Tr. (Es)

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

Tt.

Vl. I

p dolce e cantabile

Vl. II

Vle

Vc.

Bassi

39

Fl.

Ob.

Cl. (B)

Fag.

Cor. (Es)

Cor. (B basso)

Tr. (Es)

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

Tt.

Vl. I

Vl. II

Vle

Vc.

Bassi

dolce

cantabile

mf

dolce

I.

III.

45

Fl.

Ob.

Cl. (B)

Fag.

Cor. (Es)

Cor. (B basso)

Tr. (Es)

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

Tt.

Vl. I

Vl. II

Vle

Vc.

Bassi

f *sf* *p*

mf

I.

sf *p* *mf*

III. *mf*

con espressione

[divisi]

con espressione

pizz.

p

Fl. *sf*

Ob. I. *mf* *sf* *sf* *p*

Cl. (B) *sf* *sf* *p*

Fag. *p*

Cor. (Es) a 2 *mf* I. *sf*

Cor. (B basso) III. *mf*

Tr. (Es)

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B. *sf* *p*

Tim. *p*

Tt. *p*

Vl. I *sf* *p*

Vl. II *mf* *sf* *p*

Vle *mf* *sf* *p*

Vc. *sf* *sf* *p*

Bassi *arco* *p*

Fl.

Ob.

Cl. (B)

Fag.

Cor. (Es)

Cor. (B basso)

Tr. (Es)

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

Tt.

Vl. I

Vl. II

Vle

Vc.

Bassi

55

[divisi]

[divise]

[divisi]

p

f

sf

p

f

sf

p

f

sf

p

p

pp

p

pp

61

Fl.

Ob.

Cl. (B) *pp* ten. ten.

Fag. *pp* ten. ten.

Cor. (Es)

Cor. (B basso)

Tr. (Es)

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp. *pizz.*

Tt.

Vl. I *pp* ten. ten.

Vl. II *pp* ten. ten.

Vle *pp* ten. ten.

Vc. *pizz.* arco *pizz.* arco *ten.* *ten.*

Bassi *pizz.*

Fl.

Ob.

Cl. (B)

Fag.

Cor. (Es)

Cor. (B basso)

Tr. (Es)

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Tim.

Tt.

Vl. I

Vl. II

Vle

Vc.

Bassi

67

fz > p

mf

a 2

mf

mf

mf

mf

mf

mf

mf

mf

mf

pizz.

pizz.

arco

Musical score for orchestra, page 73. The score includes parts for Flute (Fl.), Oboe (Ob.), Clarinet (Cl.) (B), Bassoon (Fag.), Horn (Cor.) (Es), Horn (Bassoon) (Cor. Basso), Trombone (Tr.) (Es), Trombone A (Tbn. A.), Trombone T (Tbn. T.), Trombone B (Tbn. B.), Timpani (Timp.), Tuba (Tt.), Violin I (Vl. I), Violin II (Vl. II), Viola (Vle), Cello (Vc.), and Double Bass (Bassi). The score features a dynamic section starting with *fp*, followed by *sf* and *p*. The strings play a prominent role, particularly the violins and cellos, with dynamic markings such as *sf*, *p*, *pp*, and *mf*. The woodwind section also contributes to the texture. The score is written in 2/4 time and includes various performance instructions like *con espressione* and *[divisi]*.

78

Fl.

Ob.

Cl. (B)

Fag.

Cor. (Es)

Cor. (B basso)

Tr. (Es)

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

Tt.

Vl. I

Vl. II

[divide]

Vle

Vc.

Bassi

83

Fl.

Ob. *diminuendo*

Cl. (B) *p*

Fag. *p*

Cor. (Es)

Cor. (B basso)

Tr. (Es)

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

Tt.

Vl. I *diminuendo*

Vl. II *diminuendo*

Vle *diminuendo*

Vc.

Bassi

89

Fl.

Ob.

Cl. (B) *ten.*

Fag. *ten.*

Cor. (Es) *fz* *p*

Cor. (B basso)

Tr. (Es) *I.* *mf* *sf* *p*

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

Tt.

Vl. I *ten.*

Vl. II *ten.*

Vle *ten.*

Vc. *ten.*

Bassi *ten.*

This musical score page contains two systems of music, numbered 89 and 90. The instrumentation is as follows: Flute, Oboe, Clarinet (B-flat), Bassoon, Cor (E-flat), Cor (B-flat basso), Trombone (E-flat), Trombone (Tuba), Trombone (Bass), Timpani, Tuba, Violin I, Violin II, Viola, Cello, and Double Bass. Measure 89 begins with sustained notes from the Flute, Oboe, and Bassoon. The Clarinet (B-flat) and Bassoon play eighth-note patterns with dynamics *fz* and *p*. The Cor (E-flat) and Cor (B-flat basso) play eighth-note patterns with dynamics *fz* and *p*. The Trombone (E-flat) and Trombone (Tuba) play eighth-note patterns with dynamics *mf*, *sf*, and *p*. The Trombone (Bass) remains silent. The Timpani and Tuba play eighth-note patterns. The Double Bass plays eighth-note patterns. Measure 90 continues with similar patterns, with the Clarinet (B-flat) and Bassoon playing eighth-note patterns with dynamics *fz* and *p*. The Cor (E-flat) and Cor (B-flat basso) play eighth-note patterns with dynamics *fz* and *p*. The Trombone (E-flat) and Trombone (Tuba) play eighth-note patterns with dynamics *mf*, *sf*, and *p*. The Trombone (Bass) remains silent. The Timpani and Tuba play eighth-note patterns. The Double Bass plays eighth-note patterns.

94

Fl.

Ob.

Cl. (B)

Fag.

Cor. (Es)

Cor. (BASSO)

Tr. (Es)

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

Tt.

Vl. I

Vl. II

Vle

Vc.

Bassi

I.

solo con dolore

I. solo

a 2

pp

[divisi]

pp

pp

[divisi]

pp

sf

Ludvig Norman

Ludvig Norman (1831–1885) var en central gestalt i svenska musiklivet från 1850-talet fram till sin bortgång. Även om samtidens inte alltid uppskattade hans initiativ, värderas Normans insatser med rätta högt i musikhistoriskrivningen. Som tonsättare, dirigent, pedagog, skriftställare och konsertarrangör bidrog Ludvig Norman kort sagt till att förnya svenska musiklivet.

Norman var stockholmare. Redan i unga år undervisades han i pianospel av Vilhelmina Josephson som var vän till familjen, senare av Theodor Stein och Jan van Boom. Norman tog också lektioner i musikteori av Adolf Fredrik Lindblad. Han fortsatte sina studier vid Musikkonservatoriet i Leipzig, där han hade lärare som Ignaz Moscheles (piano), Moritz Hauptmann (kontrapunkt) och Julius Rietz (komposition). Intryck från åren i Leipzig gav Norman viktiga musikaliska impulser som han efter hemkomsten arbetade för att sprida.

Tillbaka i Stockholm försörjde han som pianolärare, men framträdde också som pianist. Han skrev musikkritik utifrån den estetiska ståndpunkt han vunnit i Leipzig. 1858 blev han lärare vid Musikkonservatoriet (komposition, instrumentation och partiturläsning), en syssla han med vissa avbrott upprätthöll till 1882. Norman började dirigera Hovkapellet 1861 och utnämndes till hovkapellmästare året därpå. Som ledare för denna orkester satsade han energiskt på konsertverksamhet, detta parallellt med operaföreställningarna.

Ludvig Norman började komponera i unga år och kunde efter studieåren verka som en mycket välutbildad och för sin tid modern tonsättare. Hans produktion kom att bli omfattande och fördelad på många verktyper. Normans tre symfonier är viktiga verk i svensk symfonik, samma ställning har hans sex stråkkvartetter i svensk kammarmusik.

© Gunnar Ternhag, Levande Musikarv

Sorgmarsch. Till August Södermans minne op. 46

När August Söderman dog skrev hans närmaste kollega på Kungl. Stora teatern, hovkapellmästare Ludvig Norman, ett stycke för stor orkester till den dödes minne. Det rör sig om en sorgmarsch som börjar och slutar i pianissimo och som når fortenyans bara några få gånger, och då helt kort.

Musiken börjar i tyst b-moll med ett upprepat, kort marschmotiv med punkterad rytm. Klarinetter, fagotter, celli och kontrabasar bildar en dov klang som understryks av tamtam och pukor. I det tidiga 1890-talets Hovkapell skulle den unga violinisten Hugo Alfvén få lära sig att tamtam låter ”fruktansvärd” i pianissimo. Kanske var det ett sådant uttryck Norman var ute efter i sin marsch.

Inledningens skarpa marschmotiv ändrar efterhand karaktär och blir till ett sångtema som drar åt ljusare B-dur men som med kromatik också för in en öppnare smärta. Ur samma marschmotiv flödar sedan ett andra sångtema, spelat av stråk och tråblås i stabil Dess-dur.

Efter en övergång med inslag av imitativ sats återkommer inledningens marschmotiv och det första sångtemat. En kort coda leder marschen till dess slut i mild B-dur.

Normans handskrivna orkesterpartitur är daterat 23 september 1876, men redan i juli samma år publicerades en version för piano i första numret av tidskriften *Teater och musik*. Denna pianoversjon recenserades i *Aftonbladet* den 27 september. Den anonyma kritikern framhäller det mäktiga uttrycket, den rika harmoniken, ”de oändligt skära stämningarne” och tolkar det återkommande marschmotivet som en betydelsefull anspelning på sången ”Avsked” i Södermans sångcykel *Värnningen*.

Orkesterversionen tycks ha uruppförts inte av Normans eget Hovkapell utan av August Meissners orkester som spelade den vid en konsert på Berns salonger 6 januari 1878. 4 april 1885 spelade Hovkapellet sorgmarschen på Normans egen begravning.

© Tobias Lund, Levande Musikarv

Ludvig Norman

Ludvig Norman (1831–1885) was a key figure of the Swedish music scene from the 1850s until his death. Even if contemporary music-goers did not always appreciate his initiatives, his contributions are highly valued by music historians. As a composer, conductor, teacher, author and concert arranger, one could say that Ludvig Norman helped to bring fresh life to the Swedish music scene.

Norman was born and bred in Stockholm. As a young boy he was taught piano by Vilhelmina Josephson, who was a friend of the family, and later by Theodor Stein and Jan van Boom. He also took lessons in music theory for Adolf Fredrik Lindblad. He continued his studies at the Leipzig Music Conservatory, where his teachers included Ignaz Moscheles (piano), Moritz Hauptmann (counterpoint) and Julius Rietz (composition). The impression that these years in Leipzig made on Norman gave him important musical inspiration that he endeavoured to spread on his return to Sweden.

Back in Stockholm, he made a living as a piano teacher and a performer, and wrote articles of music criticism from the aesthetic perspective he had gained in Leipzig. In 1858 he became a teacher at the Royal Conservatory of Music in Stockholm (composition, orchestration and score-reading), an occupation that he pursued, with the exceptional break, until 1882. Norman started to conduct the Royal Court Orchestra in 1861 and was appointed *hovkapellmästare* (chief conductor of the Royal Court Orchestra) the following year. As director of this orchestra he invested considerable time and energy in concert performances alongside its opera obligations.

Ludvig Norman started to compose as a young man and was able to work as a consummately trained and for his time modern composer after completing his studies. His *oeuvre* came to be an extensive and varied one. Norman's three symphonies are important inclusions in the Swedish symphony genre, as are his six string quartets in Swedish chamber music.

© Gunnar Ternhag, Levande Musikarv. Transl. Neil Betteridge

Sorgmarsch. Till August Södermans minne op. 46

When August Söderman died, his closest colleague at the Royal Opera, *hovkapellmästare* Ludvig Norman, wrote a piece for large orchestra to his memory. It is a funeral march that begins and ends pianissimo, and that rises to forte only very occasionally, and then for the briefest of moments.

The music commences with a repeated short staccato march motif in a hushed B-flat minor, with muted clarinets, bassoons, cellos and double basses underpinned by tam tam (chao gong) and kettle drum. In the Royal Court Orchestra of the early 1890s, the young violinist Hugo Alfvén would learn that tam tams sound 'frightful' pianissimo; perhaps it was that kind of articulation that Norman sought in his march.

The sharp march motif that introduces the piece gradually transforms into a song theme that gravitates towards a brighter B-flat major while also introducing a more sleeve-worn pain with its chromatics. A second theme then evolves from the same march motif played in the strings and woodwinds in a firm-footed D-flat minor.

Following a somewhat imitative transition, the opening march motif and the first song theme return, before a brief coda leads the march to a gentle B-flat minor halt.

Norman's handwritten orchestral score is dated 23 September 1876, although a piano version had been published earlier that July for the first issue of the magazine *Teater och musik*. This piano version was reviewed in *Aftonbladet* on 27 September by an anonymous critic, who admires its rich harmonic structure and 'its moods of infinite purity', and who interprets the recurring march motif as a poignant allusion to the song 'Avsked' (Farewell) in Söderman's *Värvningen* song cycle.

The orchestral version seems not to have been premiered by Norman's own Royal Court Orchestra but by August Meissner's orchestra, which played it at a concert in Berns Salonger on 6 January 1878. The Royal Court Orchestra performed the march for Norman's own funeral on 4 April 1885.

© Tobias Lund, Levande Musikarv. Transl. Neil Betteridge

Källmaterial

Utgåvan baserar sig på en källa: partituret i autograf.

Det exemplar som används som förlaga återfinns hos *Stiftelsen Musikkulturens främjande*.

På titelsidan står det: Till August Södermans Minne/Sorgmarsch/af/Ludvig Norman/Op. 46./Orkesterpartitur/1876.

Stämplad "Carl Gehrmans Musikförlag, Stockholm".

Första partitursidan bär titeln: "Till Aug. Södermans minne./Sorgmarsch af Ludvig Norman".

På sista partitursidan står det: "23/9 1876. Ludvig Norman."

Kritiska kommentarer

TAKT	INSTR.	ANM.
7-8	fag.	legatobåge förlängd i analogi med t.67-68
10	cor. 2	b1 tillagd i analogi med t.70
17	vc., cb.	tillagd <i>arco</i>
23	ob. 1	borttaget <i>decresc</i>
23-24	vl. II	legatobåge tillagd i analogi med stråket
30	vl. II, vle, vc., cb.	4-delen sista slaget, tillagd <i>ten</i> i analogi med vl. I
65	vc., cb.	B på första 8-delen tillagd i analogi med t.5
74	vc., cb	tillagd <i>arco</i>

© Cristian Marina, Levande Musikarv